

МІФ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ

Останнім часом різко зріс інтерес до теоретичного осмислення міфу. Це означає лише одне: він став грати істотну роль у житті людини. Поглянемо останні публікації, що стосуються тих або інших проблем, пов'язаних з міфами.

Ю.М. Сидорович досліджує міф з позиції його участі в процесі культурогенеза, соціокультурної динаміки і міжкультурних комунікацій [1, 72]; Е. В. Галаніна розглядає, яке місце займає міф серед інших феноменів сучасної культури? Чи грає він первинну роль або знаходиться на периферії культури? Які функції виконує міф сьогодні? [2, 50]; Галина Бєдненко звертається до філософського, культурологічного і антропологічного осмислення міфу класиками ХХ століття [3, 75]; для Е.М. Мелетінського міф є засобом концептуалізації світу - того, що знаходиться довкола людини і в ній самому, а значить, міф є продуктом первісного мислення. Учений приходить до висновку, що «вища реальність міфу - джерело і модель всякої гармонії. Ось чому міф залишається живим і завжди знаходить собі місце на деякому інтелектуальному рівні» [4, 24; 31]; Никандров Н.Д розглядає «...міфи як засоби виховання. Він переконаний, що «в самих ідеях і міфах присутнє бажання і намір змінити чиясь конкретну думку, розуміння, а інколи і світогляд. А це означає, що міфи виховують.» [5, Інтернет]. Про міф як засіб виховання і піде далі мова.

Ми маємо за мету на одному з найстародавніших міфів показати, чим для древніх греків були міфи про героїв? Як в цих міфах розкривалося відношення до подвигу, героїзму і яке місце в них займали жінки? І це краще всього, на мій погляд, можна зробити на прикладі міфу про Ясона і аргонавтів. Чому ця історія так хвилювала уяву древніх греків? Ясон – це втілення мрії кожного грецького хлопчика! Як стати Героєм? І ще одне важливе питання: як поводитися з жінками? Історія про Ясона – це перша історія про героя, який відправився за межі відомого грекам світу, щоб добути золоте руно. За словами англійського письменника і дослідника міфів Майкла Вуда [6, ДФ], історія про Ясона – це «грецька місія нездійснима».

Ясон – молода людина, яка повинна показати свою мужність в першому самотійному поході. Це дуже важливий ритуал. Багато дослідників висловлюють загальну думку, що подорож Ясона і аргонавтів – це ритуал ініціації. І щоб його пройти, Ясону необхідно подолати перешкоди на дорозі вступу до дорослого життя. На цьому зупинимося детальніше.

Серед юних аргонавтів, яким є і Ясон, знаходиться герой більш раннього часу – Геракл. Чому не він стає предводителем аргонавтів? Не може – час його вже минув: у житті греків сила почала поступатися місцем дипломатії. Тоді, чим пояснюється присутність Геракла в поході аргонавтів? Геракл повинен допомогти пройти аргонавтам перше випробування.

Перша зупинка аргонавтів – острів Лемнос і жінки, які там живуть. Гостинність цариці острова не знає меж – мореплавці насолоджуються розкішним перебуванням серед жінок Лемноса в повній упевненості, що вирушать в дорогу вранці. Але перебування на острові затягується. Ясон – людина з плоті і крові, і це його перший похід. Згідно з легендою, Ясон покинув Іолк незайманим, на Лемносі він вперше пізнав жінку. Він не в силах протистояти чарівності цариці Лемноса. Саме тут і знадобився Геракл, який нагадує Ясону і аргонавтам про мету їх подорожі. Якщо міф про Ясона – підручник дорослішання, то в чому ж перший урок? Проф. Кен Доуден: «Секс – одна з важливих складових ритуалу ініціації. Якщо хлопчик стає чоловіком, він повинен пізнати, що таке секс. І острів Лемнос з його жінками дає Ясону таку можливість». [7, ДФ].

Похід за Золотим Руном може і не відбутися. Ясон вибрав легку дорогу: він дозволив своїм людям порозважатися вволю. Це нагадування про те, що справжній чоловік повинен поводитися відповідально. Повернути аргонавтів на корабель зміг лише Геракл, джерело мудрості якого – його досвід. Це другий урок у грецькому підручнику дорослішання: «Відповідальність – це чеснота. Вона необхідна для виживання». Без неї Ясон не отримає Золоте Руно і не поверне собі трон.

Далі в міфі просліджуються останні уроки дорослішання Ясона:

- третє правило для майбутніх героїв: «Розум важливіший, ніж м'язи» (змагання Геракла і Ясона на веслах).
- Геракл залишає аргонавтів у важливий для них момент. Це четвертий урок цього міфу: «Ясон повинен почати діяти самотійно».
- Справжній герой повинен досліджувати і відкривати нові землі,

навіть якщо доведеться плисти в невідомість. Це п'ятий урок.

➤ У Ясона на борту багато героїв, але він все одно не став висаджуватися в землях амазонок. Урок номер шість: «Обережність – важлива частина доблесті».

➤ Сирен можна минути, лише якщо заглушити їх спів ще прекраснішою музикою (танцюю під свою дудку). Проте це придумав не Ясон. І це сьомий урок для майбутнього героя: «Не можна бути дуже упертим, треба слухати чужі ради».

➤ Восьмий урок дуже суворий: молоді греки визнають, що в світі немало небезпечних жінок. Восьмий урок запобігав молодим грекам про віроломність жінок, дев'ятий же урок має інше значення – Ясону не обійтися без жінок.

Prof. Wendy Doniger: «Медея схожа на тих дівчат з фільмів про Джеймса Бонда, які служать ворогові. Та варто їм побачити Бонда або переспати з ним, вони починають співчувати йому. Це дуже древній міфологічний сюжет – Жінка, що полюбила Героя».

У стосунках з Медеєю я б визначила десятий урок: урок вірності, який порушив Ясон і поплатився за це.

Висновки. Сьогодні, коли жанр фентезі набув щонайширшого поширення, звернення до сюжетів, що дають молоді відповіді на питання, що турбують їх, звичайно ж, криються в тих, про які йшлося вище. Героїзм, відповідальність, самостійність, рішучість, сміливість, прийняття чужого досвіду, стосунки з жінками – це те, що завжди приваблювало і захоплювало молодь. Вони хочуть цьому навчитися – і хороші уроки вони можуть знаходити в міфах. Наше завдання - учити молодь умінню «прочитувати» глибокий сенс підкесту міфів.

Література:

1. Ю.М. Сидорович «Наука. Релігія. Суспільство» № 1/2008. – с. 72-80.
2. Галанина Е. В. (Раздьяконова Е. В.) Миф как феномен современной культуры / Е. В. Галанина // Вестник Томского государственного университета. – 2007. – № 305. – С. 50–52. (0,44 п. л.)
3. Галина Бедненко Смысл мифа и мифодрама Психодрама и современная психотерапия. - Киев. - 2004 - №3 с. 75 -82.
4. Е.М. Мелетинский Мифологическое мышление. Категории мифов . От мифа к литературе. М.: РГГУ, 2000, с. 24-31.
5. Н.Д.Никандров «Идеи и мифы как средства воспитания» 2010

http://www.lhachev.ru/pic/site/files/lihcht/2011/Dokladi/NikandrovND_rus_plen_12.03.pdf.

6. Название: BBC: Загадки истории. Мифы и герои. Оригинальное название: BBC: In Search Of Myths & Heroes Год: 2005. Жанр: Документальный. Выпущено: BBC Worldwide Ltd. Режиссер: Джереми Джеффс.

Название: Древняя Греция (герои мифов и легенд) Оригинальное название: Ancient greek heroes Год выхода: 2004 Жанр: документальный Режиссер: Жан-Клод Брагард.